

Надія Кириленко

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

ORCID: 0000-0002-5982-7227

Аліна Корнієнко

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

ORCID: 0000-0001-6695-9482

DOI 10.24139/2312-5993/2022.03/022-032

ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТАРШОКЛАСНИКІВ: ТВОРЧО-КРИТИЧНИЙ ПІДХІД

У статті розглядається специфіка формування читацької компетентності під час вивчення української літератури у старшій школі, особлива увага звертається на творчий підхід, інтермедіальність та критичне мислення як вагомі чинники зацікавлення старшокласників художньою творчістю, що дає можливість розв'язати одне із актуальних завдань сьогодення – забезпечити розуміння учнями літератури як мистецтва слова і як складової інтелектуально-духовної культури українців. У статті також подано алгоритм налаштування учнів старшої школи на сприймання твору та роботу над текстом.

Ключові слова: читацька компетентність, критичне мислення, творчість, література, освіта, урок, старшокласники.

Постановка проблеми. Сучасна шкільна освіта – це цілісний комплекс традиційних та інноваційних методів і прийомів навчання, спеціально організованих та цілеспрямованих процесів, які вчитель доречно підбирає і вдало застосовує на уроках та в позаурочній діяльності; це педагогіка залучення до спільної творчості. Вивчення літератури у старших класах повинне бути спрямоване на розвиток критичного мислення школярів і потребує творчого підходу. Проблема вивчення літератури як мистецтва слова – у центрі теоретичних дискусій із методики літератури, на практиці ж ця особливість предмету не завжди враховується. Тому вважаємо, що вивчення літератури в сучасній українській школі повинно бути спрямоване передусім на розв'язання одного із суттєвих завдань – забезпечити сприйняття і розуміння учнями літератури як мистецтва слова і як складової інтелектуально-духовної культури людства та формування ціннісних орієнтацій учнів.

Аналіз актуальних досліджень. Сутність педагогічної творчості розкрито у працях В. Андреева, Ф. Гоноболіна, В. Загвязинського, М. Никандрова, М. Поташника, І. Раченка, які зазначають, що праці вчителя притаманний творчий характер, оскільки в реальному педагогічному процесі не буває абсолютно ідентичних ситуацій, що зумовлює потребу творчого пошуку й імпровізації. Такої ж думки і Н. Кузьміна, яка досліджує складові педагогічної діяльності. Сьогодні

наявність різнобічних підходів до структури педагогічної діяльності підтверджує уявлення про неї як про цілісний системний об'єкт, що перебуває у складних взаємозв'язках з усіма соціальними інститутами й чинить основоположний вплив на еволюцію суспільства. Це є предметом дослідження таких науковців, як: О. Абдулліна, М. Бойченко, В. Бондар, В. Буряк, Ф. Гоноболін, В. Гриньова, Н. Гузій, М. Євтух, Т. Ільїна, І. Зязюн, Л. Кондрашова, Л. Нечепоренко, І. Огородніков, О. Рудницька, В. Сластьонін, Г. Троцко та інших. Вагоме місце творчому процесу в діяльності вчителя-словесника відводили вчені-методисти О. Бандура, Т. Бугайко, Ф. Бугайко, Н. Волошина, Л. Мірошниченко, Є. Пасічник, О. Слоньовська, Б. Степанишин, Г. Токмань.

Окремі аспекти потрактування художніх творів є об'єктом уваги методистів О. Богданової, Н. Волошиної, Т. Крайнікової, М. Кудряшова, О. Мазуркевича, Н. Молдавської, Є. Пасічника, В. Пахаренка, М. Рибникової, Н. Сафонової, К. Сторчака та ін. На різнопланові технології аналізу художнього твору вказує А. Ситченко, С. Жила вважає, що під час вивчення творів художньої літератури доречно проводити мистецькі аналогії, А. Градовський пропонує компаративне вивчення творів української літератури, Г. Клочек зосереджує свою увагу на методології та методиці системного аналізу поетики твору, Г. Токмань розглядає екзистенційно-діалогічне навчання літератури, Л. Овдійчук досліджує особливості розвитку естетичних почуттів старшокласників на основі взаємодії мистецтв у процесі вивчення літератури.

Формування читацької компетентності під час вивчення української літератури у старшій школі залишається актуальною проблемою, адже літературний процес розвивається, а години, відведені на вивчення літератури, не збільшуються. Важливими наразі є аспекти інтермедіального осмислення тексту, інтертекстуальності, міжтекстових зв'язків. Тому **мета нашої розвідки** – простежити особливості творчо-критичного підходу до формування читацької компетентності учнів старших класів.

Методи дослідження. Специфіка предмету дослідження вимагала комплексного підходу до його вивчення та застосування ряду загальнонаукових та літературознавчих методів: емпіричний метод спостереження, порівняльно-типологічний, біографічний, культурно-історичний, компаративний, еволюційний.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвиток критичного мислення школярів та творчий підхід є домінантними для формування читацької компетенції, і, зокрема на уроках української літератури.

На це вказує відомий методист Н. Волошина. «Сучасний урок літератури, на думку Н. Волошиної, має відповідати критеріям, які у своїй сукупності узгоджуватимуться з методичними і технологічними приписами: комплексності планування завдань освіти, виховання і розвитку з урахуванням специфіки класу; оптимальності поєднання методів, прийомів роботи та засобів навчання, класних, групових та індивідуальних форм навчання; має бути регламентований обсяг і складність завдань; органічна єдність навчально-виховних результатів уроку в затраті часу учнем на класну і домашню роботу» (Волошина, 2002, с. 151-156).

Головне, щоб учні не просто запам'ятували і переказували чужі міркування й нанизування фактів (часто другорядних), а вміли аналізувати, висловлювали власні думки, виробляли особисті судження. Сьогодні актуальними є інтерактивні методи та прийоми навчання: «Хочу. Знаю. Вмію», соноскоп, використання кола емоцій Роберта Плутчика, кола кольорів Іттена, таксономія навчальних цілей та результатів Бенжаміна Блума на основі 6 рівнів мислення, метод 6 капелюхів мислення Едварта де Боно, «ажурна пилка», «білий слон», БАТ (біоадекватна технологія розвитку цілісного мислення), лінія цінностей, завдання науково-дослідницького характеру, літературні ігри («Терези», «асоціативний куц»), умовне інтерв'ю з літературознавцем, літературні подорожі, онлайн-екскурсії, складання гугл-карт, робота індивідуально-творчого характеру (уживання в образ, виступи в образах літературних героїв, створення повідомлення про літературного героя як бренд і т.д.)

Домінантним для вивчення літератури залишається герменевтичний метод (тлумачення тексту), тож важливим завданням для педагогів є формування позитивних настанов для того, щоб учні прагнули читати художню літературу, мотивувати, зацікавити проблематикою, навчити старшокласників «учитуватися» в кожному фразі, щоб вони свідомо виявляли інтерес до твору, милувалися красою вилову, робили певні нотатки, зверталися до словника, якщо зустрічали незрозумілі слова. Тільки тоді можна говорити про глибокий аналіз тексту, можливість визначити його проблематику та мотиви, осмислити ідею, дійти висновків.

Для розвитку критичного мислення вагомим сьогодні є компаративний метод, порівняльний аналіз, який може включати різні рівні: сюжет, жанрову структуру, літературний напрям, течію, поетикальні особливості тощо. «На уроках будуть широко застосовуватися методи викладання, засновані на співпраці: соціальні і

Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2022, № 3 (117)
дослідницькі проєкти, експерименти, групові завдання тощо. Новітні інформаційно-комунікаційні технології допоможуть створити нове освітнє середовище, підвищать ефективність роботи педагога» (Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи, 2016, с. 15). Важливим є підсумковий етап роботи над твором, який доречно проводити тоді, коли старшокласники окреслять коло тематики, проблематики, усвідомлять причиново-наслідкові зв'язки, дійдуть власних висновків. Тут можна запропонувати різні види і форми роботи: проблемні запитання, складання есе, цифрова розповідь за структурою про героя твору, написання творів-мініатюр, листів-монологів, створення креалізованого тексту (візуальний конспект, постер, скрапбукінг). Бажано під час роботи над текстом та на етапі узагальнення і повторення застосовувати різні онлайн-інструменти ([Adobe Illustrator](#), [Visual.ly](#), [Creately](#), [Glify](#), [Tableau Public](#), [Many Eyes](#), [Garminder](#), [Padlet](#), [Mentimeter](#)). «Специфіка методів викладання літератури у школі вимагає від учителя такого ж високого натхнення, такої ж глибинної емоційності, які властиві й письменнику – істинному творцеві, художнику у світі великого мистецтва» (Волошина, 2004, с. 4-6).

Ураховуючи нові тенденції в системі літературної освіти в контексті Нової української школи, компетентнісний підхід, важливо підбирати такі технологічні моделі, набір проблемних ситуацій або літературно-мистецьких запитань і завдань, які зреалізують ту чи іншу парадигмальну стратегію, яку накреслив учитель.

Актуальним наразі є осмислення тексту на інтермедіальних засадах, бо література – вид мистецтва, а своєрідність структурно-кодуючої побудови літературного твору потребує залучення інших творів та видів мистецтв як своєрідних образів, знаків, кодів для осягнення мистецтва слова. Відтак суміжна образотворчість послуговує для художнього твору своєрідним орієнтиром, символом і допомагає розкодувати літературний текст, зробить його цікавішим і ближчим до читача.

Література як компонент художньої культури знаходиться в постійній і складній взаємодії з іншими видами мистецтва. Формування в учнів умінь аналізу та інтерпретації літературного твору засобами різних видів мистецтва – це, за переконанням Т. Яценко, – «процес цілісного сприймання твору, що передбачає встановлення зв'язків усередині літературного твору й у контексті літературного процесу, художньої культури певної доби, а головне – усвідомлення

таких зв'язків як діалогу митця зі світом, читача з митцем, а через нього – з іншою культурою, з іншим буттям» (7).

У науково-методичному дискурсі вчених кінця ХХ – початку ХХІ століття проблема реалізації культурологічного підходу до навчання літератури осмислюється в аспекті сприйняття та усвідомлення учнями літературного твору на основі міжпредметної та міжмистецької взаємодії.

Згідно з Концепцією літературної освіти курс літератури в старших класах закладів загальної середньої освіти визначається як етап творчо-критичного читання. Тому критерієм визначення рівня знань, наприклад, прозового твору в старшій школі є здатність учня працювати з текстом, осмислювати всі його складники, а увага до позасюжетних елементів говорить про сформованість читацьких умінь та готовність учня до цілісного усвідомленого аналізу тексту. Такий аналіз уміщує в себе тему, ідею, жанрову специфіку, сюжетні лінії, композицію, образну систему, творчий задум автора, час написання твору, образотворчі засоби, засоби вираження (тропи: епітети, метафори, порівняння, символи і т.д.; фоніку; фігури поетичного синтаксису тощо).

Дослідниця Л. Базиль стверджує, що формування читацьких умінь учнів старшої школи передбачає аналіз художнього твору на всіх трьох рівнях художньої форми: засоби предметної зображувальності твору (інтер'єр, портрет, пейзаж, мова, сюжет, вчинки персонажів, їхні емоції, почуття і переживання та побутова ситуація), прийоми мовної зображувальності та рівень композиції, а саме тип або принцип смислової упорядкованості, взаємоузгодженості складових художнього твору, що підкреслює й посилює їхню виразність (порядок, спосіб і мотивування, авторські міркування, розповіді й описи зображуваного життя, вставні епізоди, відступи, обрамлення) (Базиль, 2011, с. 12). Дійсно, усе це сприяє удосконаленню читацької компетенції, але перш за все учителю потрібно з'ясувати рівень відповідних знань щодо теорії тексту та умінь правильно його тлумачити, наявність уявлень про його смислову структуру та способи кодування інформації. «Учитель, навчаючи дітей читати, водночас вчить їх розуміти художні твори» (Усатий, 2012, с. 5), але, щоб учень адекватно інтерпретував твір, йому необхідно усвідомити вдосконалення власної читацької компетенції та бути готовим до літературної комунікації. Окрім цього, варто наголосити на тому, що процес сприйняття здійснюється на основі діалогічної взаємодії педагога з учнями, учнів із твором загалом та з його окремими складниками. Учитель-словесник повинен намагатися давати змогу

учням самостійно визначати суттєве, домінантні концепти тексту, адже кожен твір, яким би він не був довершеним, ніколи не сприймається однозначно, потребує замислитися та висловити власну думку стосовно вирішення означених проблем. Учні старшої школи повинні зробити висновок, що усунення фрагментарності та поверховості читання творів допоможе їм глибше осягнути глибину їх змісту на всіх рівнях художнього цілого. Перед читанням художнього тексту вчитель повинен налаштувати учнів на його сприйняття. Н. Волошина, Г. Костюк, С. Сафарян акцентують на створенні «на читача відповідного враження, якщо той не розуміє його до кінця» (Усатий, 2012, с. 5).

На етапі теоретико-літературної підготовки до сприйняття літературного тексту необхідно актуалізувати знання учнів: дати визначення теоретичних понять, апелювати до концептуальності вагомих чинників на рівнях організації поетики твору, ідейно-тематичному та емоційно-експресивному рівнях; щоб зрозуміти відображені в тексті події, метод, авторський стиль, розглядати твір потрібно в контексті історико-літературної доби, акцентувати на тому, що саме ці складники можуть визначати особливості стилю письменника загалом чи створювати своєрідну художню картину світу певного тексту тощо.

Налаштувати учнів на правильне сприймання твору та роботу над текстом можна за допомогою певного алгоритму дій.

Алгоритм налаштування учнів старшої школи на сприймання твору та роботу над текстом:

- *ознайомитися з життєтворчістю автора та історико-літературною добою;*
- *ознайомитися з історією та місцем створення тексту;*
- *відмовитися від хрестоматійного прочитання;*
- *з'ясувати жанрові особливості епічного твору;*
- *пригадати теоретичний матеріал, який стосується позасюжетних елементів;*
- *зважити на свій емоційний стан перед читанням твору;*
- *читати твір, не розтягуючи його в часі та не відкладаючи на завтра;*
- *звертати увагу на всі компоненти організації змісту і форми та не пропускати позасюжетні елементи.*

Розпочати опрацювання твору потрібно не з його прочитання, а ознайомленням із біографією автора та епохою, в якій він жив і творив.

Це допоможе зрозуміти, якою особистістю був автор, які його світоглядні позиції, і на чому потрібно зосередити свою увагу, читаючи текст. Після цього, звичайно, бажано ознайомитися з історією написання твору. Завдяки цьому учень може зрозуміти, що слугувало написанню та, можливо, з'ясувати, хто з персонажів є прототипами тексту. Щоб правильно зрозуміти текст, проаналізувати його, потрібно відмовитися від хрестоматійного прочитання та не забувати про жанрові особливості прозового твору. Читаючи твір, потрібно звертати увагу на позасюжетні елементи, тому перед прочитанням потрібно актуалізувати знання з цього питання. Як не дивно, але потрібно «підготувати» і свій емоцій стан до прочитання твору, адже він також впливає на правильне сприйняття. Щоб краще засвоїти текст, його потрібно читати відразу повністю, бо якщо читати наступного дня або через тиждень, уже деякою мірою втрачається думка, зміст, сюжет, композиція, а позасюжетні елементи, певні деталі, символи читач взагалі не згадує. Під час читання учень повинен звертати увагу на всі компоненти організації змісту і форми твору, а також не пропускати позасюжетні елементи.

Необхідно зазначити, що процес первинного сприймання художнього твору має бути також певним чином скерований учителем. Цей етап визначаємо як операційно-діяльнісний. Для підвищення його результативності пропонуємо учням ознайомитися з такими методичними вказівками:

- *читати прозовий твір зосереджено та уважно;*
- *звертати увагу на заголовок, епіграф, присвяту та самотійно декодувати їх;*
- *не залишати поза увагою розділи творів, подумати над їх значенням;*
- *пам'ятати про те, що ключовими у творі є початок і кінець, бо посідають важливу позицію, тому саме на них потрібно зацентрувати свою увагу;*
- *пильно стежити за розвитком подій у творі;*
- *звертати особливу увагу на сюжет і позасюжетні елементи та простежити їх зв'язок у тексті;*
- *не залишати поза увагою прізвища, імена героїв та моменти «знайомства» з ними;*
- *під час читання твору аналізувати вчинки героїв, їхнє ставлення до оточення (людей, речей, природи);*
- *учитуватися в монологах та діалогах героїв;*

- *не пропускати під час читання описи (портрети, пейзажі, інтер'єри, екстер'єри);*
- *стежити за розгортанням подій у часовій послідовності, особливо у тих творах, у яких порушений хронотоп;*
- *простежити місця, де розгортаються найважливіші сюжетно-композиційні події у творі;*
- *спостерігати за мовою персонажів твору;*
- *не залишати поза увагою і не пропускати незрозумілі слова у тексті, звертатися до словника за поясненням.*

Важливим завданням учителя української літератури у старших класах є формування інтерпретаційної свідомості учнів. Таким чином, умовою практично-рефлексивного етапу є не засвоєння критичного матеріалу статті підручника та його відтворення, а індивідуально-дослідницька робота учнів над художнім твором, аналіз сюжетних і позасюжетних елементів, мотивів, проблематики, художньо-стильових особливостей і т. д.

Зорієнтувати учнів на самостійний, критичний, творчий аналіз прочитаного твору допоможуть такі поради:

- *зверніть увагу на заголовок, проаналізуйте та встановіть його відповідність ідейно-тематичному змісту тексту;*
- *простежте, які зміни відбулися з назвою, заголовками у вашій свідомості до і після прочитання твору;*
- *визначте, на якому етапі розгортання подій починають прослідковуватися позасюжетні елементи;*
- *визначте, як впливають ці фрагменти на емоційно-експресивний рівень сприйняття твору;*
- *визначте, чи є позасюжетні елементи чинниками форми твору та які зміни відбулися у творі з їх участю;*
- *простежте інтертекстуальні елементи в тексті;*
- *з'ясуйте позицію автора у творі;*
- *проаналізуйте хронотоп твору.*

Завдання учителя на цьому етапі дуже важливе – контролювати цей процес. Із метою коригування та перевірки правильності суджень учнів, необхідно їх ознайомити з інтерпретаційними дослідженнями фахівців, відомих дослідників творчості письменника та епохи, що вивчається.

Продуктивними на цьому етапі є методичні прийоми, які скеровують старшокласників на самостійний творчо-критичний аналіз

елементів, що досліджуються. Наприклад, можна запропонувати учням такі завдання:

- *спробуйте вилучити з тексту позасюжетні елементи та простежте, які зміни відбудуться у творі, особливу увагу зверніть на форму та зміст;*
- *запропонуйте власний варіант назви твору, поясніть свій вибір, простежте, чи збігається вона з авторською назвою;*
- *домисліть авторські коментарі чи вставні епізоди різного характеру та визначте, як порушується текстова структура твору, як змінюється сюжетно-композиційна організація твору, чи розширилися інформаційні та хронологічні межі твору;*
- *придумайте епіграф до твору та висуніть припущення, кому б автор міг присвятити цей твір, уставте описи, якщо потрібно, або розширте авторські та поясніть, чим це може допомогти читачеві під час сприйняття, розуміння та аналізу тексту;*
- *знайдіть зайві, на вашу думку, описи, авторські пояснення або коментарі, портретні характеристики.*
- *створіть креалізований текст.*

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. На основі вищезазначеного ми дійшли висновків, що формування читацької компетенції старшокласників наразі є актуальною проблемою, адже урок літератури має бути цілеспрямованим, відповідати сучасним вимогам; методи роботи на уроці повинні спрямувати учнів на творче ставлення до предмета, до самостійного застосування здобутих знань у повсякденній життєдіяльності; пріоритетною ціллю сучасного уроку літератури є зацікавлення учнів навчальним предметом, розвитку в них критичного мислення, творчості, ціннісних орієнтацій.

Творчо-критичний підхід до сприйняття й аналізу літературного твору є перспективним у розв'язанні проблеми розвитку читацької компетенції старшокласників. Слід зазначити, що цей процес повинен бути цілісним, здійснюватися систематично й поетапно, оскільки поступове накопичення відповідних знань, умінь і навичок забезпечить високу літературну освіченість, створить міцне висококультурне підґрунтя випускника закладу загальної середньої освіти загалом.

На перспективу плануємо простежити міжтекстові паралелі потрактування сучасної прози на уроках української літератури.

ЛІТЕРАТУРА

- Базиль, Л. (2011). *Літературознавча компетентність учителя української мови і літератури*: навч. програма курсу для студ. вищих пед. навч. закл. Луганськ: Ноулідж (Basyll, L. (2011). *Literary competence of the teacher of Ukrainian language and literature*: education. course program for students. of higher education education closing Luhansk: Knowledge.
- Бойченко, М. А. (2015). Діяльність міжнародних організацій у сфері освіти обдарованих і талановитих школярів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 5, 33-40 (Boychenko, M. A. (2015). Activities of international organizations in the field of education of gifted and talented schoolchildren. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 5, 33-40).
- Волошина, Н. (2004). Наукові та прикладні функції методики літератури. *Українська література в загальноосвітній школі*, 10, 4-6 (Voloshina, N. (2004). Scientific and applied functions of literature methodology. *Ukrainian literature in secondary school*, 10, 4-6).
- Волошина, Н. (2002). *Сучасний урок літератури в школі. Наукові основи методики літератури*: навч.-метод. посіб. Київ: Ленвіт (Voloshina, N. (2002). *Modern literature lesson at school. Scientific foundations of literature methodology*: teaching method. Manual. Kyiv: Lenvit.
- Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи (2016). Київ. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf> (New Ukrainian school: conceptual foundations of secondary school reform (2016). Kyiv. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>).
- Усатий, А. В. (2012). Розвиток читацьких умінь на уроках української літератури. *Українська мова і література в школі*, 2, 19-23 (Usatiy, A. V. (2012). Development of reading skills in Ukrainian literature lessons. *Ukrainian language and literature in school*, 2, 19-23).
- Яценко, Т. (2016). *Тенденції розвитку методики навчання української літератури в загальноосвітніх навчальних закладах (друга половина ХХ – початок ХХІ століття)*. Київ: Пед. думка (Yatsenko, T. (2016). *Trends in the development of methods of teaching Ukrainian literature in general educational institutions (second half of the 20th - beginning of the 21st century)*. Kyiv: Ped. Opinion).
- Професійний стандарт учителя*. URL: mon.gov.ua (Professional standard of the teacher. URL: mon.gov.ua)

SUMMARY

Kyrylenko Nadiia, Korniienko Alina. Formation of reading competence of senior students: creative and critical approach.

In the article we consider the specifics of the formation of reading competence in the study of Ukrainian literature in high school, we focus on creativity, intermediacy and critical thinking as important factors of pupil's interest in high school by artistic creativity, which is an opportunity to solve one of today's important tasks – realize understanding literature as the art of the word and as part of the spiritual culture of mankind.

In the article we also present an algorithm for adjusting pupils in high school to the perception of the poem and work with the text.

Research methods. The specificity of the subject of research required a comprehensive approach to its studying and application of a number of general scientific and literary methods: empirical method of observation, comparative-typological, biographical, cultural-historical, comparative, evolutionary.

Practical meaning. The research materials can be used during the study of Ukrainian literature at universities and during the study of the works of Ukrainian writers by pupils in high school; in the process of creating guidelines for students and teachers.

Conclusions and prospects for future scientific research. So, the literature lesson should always be purposeful, meet modern requirements; methods of work at the lesson should direct pupils to a creative attitude to the subject, to the independent application of acquired knowledge in everyday activities, in life; the main purpose of a modern literature lesson is to interest pupils in the subject, the formation of their high moral and ethical standards. A creative and critical approach to the perception and analysis of a literary work is promising in solving the problem of developing the reading competence of pupils in high school.

It should be noted that this process should be carried out systematically and in stages, because the gradual accumulation of relevant knowledge, skills and abilities will ensure high literary education of graduates of secondary schools in general.

In the future we plan to trace the intertextual parallels of the interpretation of modern prose in the lessons of Ukrainian literature.

Key words: *reading competence, critical thinking, creativity, literature, education, lesson, pupils in high school.*

УДК 796.093.643.015.6

Ніна Кулик

Сумський державний педагогічний університету імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0001-7319-3753

Марія Бикова

Сумський державний педагогічний університету імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-0386-1856
DOI 10.24139/2312-5993/2022.03/032-044

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПРОЦЕСІ ЗАСТОСУВАННЯ ФІТНЕС-ПРОГРАМИ «ПІЛОКСИНГ»

Предметом дослідження є феномен здоров'я, його складові, засоби формування на підставі компетентнісного підходу та зв'язок рівня здоров'я з рівнем якості життя. Мета даної статті полягає у теоретичному аналізі та експериментальній перевірці процесу формування здоров'язберезувальної компетентності під час реалізації фітнес-програми «Пілоксинг». У статті використані наступні методи: теоретичний аналіз й узагальнення даних науково-методичної спеціальної літератури; також застосовані методи систематизації та порівняння; метод антропометрії; педагогічне тестування; педагогічний експеримент; методи математичної статистики. Автори охарактеризували основні характеристики, мету та сутність фітнес-програми «Пілоксинг», проаналізували задачі кожного з етапів програми, а також кількісні та якісні зміни стану здоров'я учасників програми, експериментально перевірили ефективність фітнес-програми у формуванні здоров'язберігаючої компетентності особистості.

Ключові слова: *здоров'я, компетентнісний підхід, здоров'язберігаюча компетентність, фізкультурно-оздоровчі заняття, фітнес, вправи, функціональні можливості організму.*

Постановка проблеми. У сучасній системі загальнолюдських цінностей провідне місце посідає феномен здоров'я, яке є чинником